

УДК 342.7; 349.2

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5399.2019.2.09>

**КЛАСИФІКАЦІЯ ФУНКЦІЙ ПРОФСПІЛОК
ЯК СУБ'ЄКТІВ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН:
ОСНОВНІ ДОКТРИНАЛЬНІ ПІДХОДИ**

**CLASSIFICATION OF THE FUNCTION OF TRADE UNIONS
AS SUBJECTS OF CONSTITUTIONAL RELATIONS:
BASIC DOCTRINAL APPROACHES**

Каплін С.М.,

*аспірант кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Академії праці, соціальних відносин і туризму*

Статтю присвячено комплексному аналізу основних доктринальних підходів до визначення системи функцій профспілок, розроблено їх системну класифікацію як суб'єктів конституційних правовідносин на підставі визначення відповідних критеріїв диференціації. Актуальність обраної теми статті обґрунтовується тим, що Україна на тепер перебуває лише на початковій стадії формування системи соціального партнерства, а тому якісно оновлене розуміння та розширення системи функцій профспілок є першочерговим завданням у процесі модернізації конституційного механізму публічної влади та забезпеченні соціальної стабільності в суспільстві. Автором пропонується базовим критерієм класифікації функцій профспілок визначити характер системної взаємодії і поділяти їх на 1) зовнішні та 2) внутрішні. При цьому внутрішні є напрямками впливу профспілок у взаєминах на підприємстві із роботодавцем (захисна, фінансово-економічна, організаційно-виробнича, контрольна), а зовнішні розглядаються в процесі взаємодії профспілок з інститутами публічної влади та громадянського суспільства (представницька, правозахисна, політико-правова, громадського контролю, медіативна (посередницька), міжнародного співробітництва та інші). Пропонується системну класифікацію функцій профспілок як суб'єктів конституційних правовідносин здійснювати на підставі визначення відповідних критеріїв диференціації, а саме: за сферами взаємодії з інститутами публічної влади та громадянського суспільства (представницька, правозахисна, політико-правова, громадського контролю та нагляду (демокурійна), медіативна (посередницька); міжнародного співробітництва; за сферами суспільних відносин (соціальна, політична, економічна, етично-виховна, ідеологічна (духовно-культурна), інформаційна, екологічна, інтеграційна та інші); за способами впливу на суспільні відносини (активні (явні), пасивні (латентні, приховані), агресивні); за способами охорони та захисту прав працівників (правозабезпечувальна, правореалізаційна, правовідновлювальна).

Ключові слова: профспілки, функції профспілок, конституційні правовідносини, соціальне партнерство, соціальний діалог, громадянське суспільство, конституційний механізм публічної влади.

Становлення та розвиток України як незалежної, соціальної, правової держави, орієнтованої на побудову дієвого громадянського суспільства, передбачає необхідність створення системи соціальних, політичних, юридичних та інших гарантій забезпечення та реалізації конституційних прав людини і громадянина. Підвищення ефективності функціонування професійних спілок як важливого суб'єкта конституційних правовідносин інституту може стати ключовим фактором розвитку конституційного механізму публічної влади, адже, здійснюючи через систему соціального партнерства вплив на органи публічної влади, вони зможуть сприяти захисту соціально-економічних прав людини та регулюванню соціально-трудових відносин.

Світові тенденції розвитку профспілок визначають їх як найважливіший соціально-політичний та конституційно-правовий інститут, який відіграє суттєву роль у становленні громадянського суспільства і бере на себе зобов'язання вирішення соціально-економічних проблем загальнодержавного характеру.

Основна мета цієї статті полягає у здійсненні комплексного аналізу основних доктринальних підходів до визначення системи функцій профспілок, вироблення їх системної класифікації як суб'єктів конституційних правовідносин на підставі визначення відповідних критеріїв диференціації.

Актуальність дослідження обґрунтовується тим, що Україна натеper перебуває лише на початковій стадії формування системи соціального партнерства, а тому якісно оновлене розуміння та розширення системи функцій профспілок є першочерговим завданням у процесі модернізації конституційного механізму публічної влади та забезпеченні соціальної стабільності в суспільстві. Оскільки саме профспілки є офіційними представниками найма-

них працівників, то вони не можуть відсторонюватись від участі та контролю за здійсненням сучасних трансформаційних перетворень у процесі реформування.

Насамперед дослідження системи функцій профспілок як суб'єктів конституційних правовідносин передбачає необхідність розмежування таких категорій, як «функції» та «функціонування». У довідковій літературі спостерігається неоднозначність розуміння терміна «функція». Зокрема, у філософському словнику «функція» (від. лат. *functio* і означає здійснення, виконання, звершення) визначається: як спосіб діяння речі або елемента системи, спрямоване на досягнення певного ефекту [1, с. 784]. Словники української мови поняття «функція» визначають як: «робота кого-, чого-небудь, коло діяльності когось, чогось» [2, с. 814] або як «явище, яке залежить від іншого явища, є формою його виявлення і змінюється відповідно до його змін» [3, с. 657; 4, с. 6537]. В іншому тлумачному словнику «функція» розуміється у двох значеннях: по-перше, як робота, яку здійснює орган чи організм; по-друге, як обов'язок, коло діяльності, призначення, роль [5, с. 650].

В юридичній літературі традиційно під функціями розуміються напрями діяльності чи впливу на певний об'єкт правових відносин [6, с. 94; 7, с. 181; 8, с. 28, 82]. На відміну від функцій, у теорії системного аналізу під функціонуванням будь-якої системи розуміється «...процес реалізації якостей, що забезпечують їй досягнення мети, а під функцією – спосіб чи засіб досягнення мети системи» [9, с. 35]. Зокрема, В. Протасов наголошує, що «функції є ідеальними формами, «взірцем» поведінки системи, необхідними їй для досягнення мети [10, с. 28]. Тобто категорії «функції» та «функціонування» можна співвідносити як «явище» та «процес».

Виходячи з викладеного, можна констатувати, що під функціями профспілок варто розуміти напрями їх впливу на суспільні відносини, а їх функціонування є процесом реалізації функцій, який зрештою має призвести до досягнення бажаного результату.

Під час визначення системи функцій профспілок як суб'єктів конституційних правовідносин слід виходити з того, що, по-перше, функції – це напрями впливу певного соціально значущого інституту (профспілок) чи обставини на певні правовідносини, по-друге, функції відображають сутність інституту, його призначення в механізмі правового регулювання та закономірності розвитку.

У процесі здійснення системного аналізу доктринальних підходів щодо класифікації функцій профспілок варто акцентувати увагу та тому, що в правовій науці ця проблема здебільшого була предметом вивчення представників науки трудового права, а також деяких науковців у сфері теорії держави і права та конституційного права, а саме дослідження зазначеної проблематики спостерігається в працях таких учених, як: Л. Глушненко, Ю. Грیشина, Ю. Дмитренко, Д. Зеньков, М. Зима, І. Кисельова, Р. Кондратьєв, В. Короленко, Н. Костина, В. Кравчук, А. Крестьянінов, К. Морфідіс, В. Нікіфоров, В. Песчанський, В. Прокопенко, А. Равнянський, С. Резепов, Г. Філаткіна, В. Цвих, Ф. Цесарський, Н. Циганчук, В. Чеха, В. Щербина, Ю. Щотова та ін.

Зокрема, радянський дослідник Г. Москаленко виділяв виробничо-економічну, захисну, культурно-виховну та організаційну функції профспілок [11, с. 45–59]. Проте насправді радянські профспілки не мали можливостей реально впливати на оплату та умови праці, але можуть бути прикладом в організації дозвілля, заходів з охорони здоров'я, забезпечення житлових умов тощо.

Натепер здебільшого серед функцій профспілок виділяють захисну та представницьку. При цьому захисна полягає виключно у відновленні порушених прав працівників та відстоюванні їхніх інтересів перед роботодавцем чи в судових інстанціях, а представницька реалізується в процесі проведення колективних переговорів.

Низка сучасних дослідників, серед яких – В. Кравчук [12, с. 202], В. Нікіфоров [13, с. 8–9], В. Прокопенко [14, с. 106], наголошують на тому, що професійні спілки створюються та діють з метою представництва, здійснення та захисту трудових, соціально-економічних та інших прав та інтересів своїх членів. Г. Філаткіна також вважає, що профспілки представляють інтереси працівників на всіх етапах правового регулювання праці, тобто беручи участь у нормотворчості, у разі застосування норм трудового права, у разі здійснення забезпечення їх дотримання і профілактики від трудових правопорушень, а також у разі захисту незаконно порушених трудових прав працівників та участі в залученні до відповідальності роботодавців, які порушують ці права [15, с. 154].

Підкреслює особливість профспілкової правозахисної функції В. Нікіфоров, аргументуючи соціальним походженням профспілок: «...працівники самі на добровільних засадах об'єдналися для захисту своїх прав, свобод і законних інтересів у сфері праці» [13, с. 8–9]. Подібної позиції дотримується і Н. Циганчук, яка вважає, що головною функцією профспілок є захисна функція, під якою слід розуміти діяльність профспілок, спрямовану на захист індивідуальних і колективних прав та інтересів найманих працівників у разі виникнення, зміни та припинення правовідносин, в які вони вступають [16, с. 11]. До неї приєднується й І. Кисельова, яка, аналізуючи конституційно-правовий статус

профспілок, також акцентує увагу на захисній функції профспілок та визначає її при цьому як «цілеспрямовану правову діяльність щодо захисту трудових прав і законних інтересів працівників, охорони їх від порушень, щодо відновлення порушених прав, встановлення більш високого рівня умов праці та побуту працівників» [17, с. 21].

Деякі дослідники, виділяючи захисну функцію профспілок як пріоритетну, розкривають її зміст через виділення в її структурі й інших функцій. Так, Р. Кондратьєв здебільшого виділяє захисну функцію профспілок, але в розширеному її розумінні, яка, на його думку, охоплює і право профспілок здійснювати нагляд та контроль за дотриманням законодавства [18, с. 186].

Подібний підхід використовує і А. Крестьянінов, вказуючи, що основна роль профспілки полягає у здійсненні захисту трудових і соціально-економічних прав та інтересів працівників, а вже в межах її розглядає й інші функції, зокрема соціального менеджменту, технологічну, представницьку, експертну, консультативну, мобілізаторську [19, с. 43].

Інша вітчизняна дослідниця Ю. Щотова також вважає, що основними напрямками функціонування профспілок є охорона та захист прав та інтересів найманих працівників. При цьому, на її думку, охорона є сукупністю заходів, що здійснюються профспілками для профілактики та попередження порушень трудових, соціально-економічних прав чи усунення перепон на шляху їх здійснення за умови, що такі перепони не є правопорушеннями. Захист є сукупністю заходів, що застосовуються профспілками у разі порушення, оскарження чи невизнання трудового, соціально-економічного права для його відновлення, визнання, підтвердження чи захисту іншим способом [20, с. 269].

На необхідності виділення поряд із захисною і представницької функції наголошує й Ф. Цесарський. При

цьому основною функцією профспілок він вважає захисну, а представницька функція є допоміжною у захисті прав найманих працівників, вона створює належні передумови для реалізації захисної функції. Визнання захисної функції профспілок головною, основною передбачає, що всі інші напрями їх діяльності мусять мати підпорядкований характер і не суперечити їй [21, с. 14].

Наголошує на необхідності виділення двох функцій профспілок також В. Чеха: представництва і захисту соціально-трудова прав та інтересів відповідних категорій працівників, які до того ж здійснюються профспілкою одночасно [22, с. 21]. На важливості та пріоритетності представницької функції профспілок наполягає В. Короленко [23, с. 152].

Доволі оригінальну класифікацію функцій профспілок пропонує Д. Зеньков, який вважає доцільним поділяти їх на два рівні, а саме: 1) функції першого рівня – захисна і представницька, які зумовлюють існування інших функцій профспілок; 2) функції другого рівня – організаційно-виробнича, контрольно-наглядова, соціально-економічна, культурно-виховна, консультативна та функція міжнародної співпраці, які є похідними від функцій першого рівня [24].

Є підходи до класифікації функцій профспілок, відповідно до яких дослідники взагалі не виділяють ні захисну, ні представницьку функції. А саме В. Цвях вважає, що нині за профспілками вже визначилися і закріпилися такі функції: соціально-економічна, політико-правова, освітньо-культурна і суспільно-громадська [25, с. 164–165]. Інша дослідниця М. Зима вважає, що типовими функціями профспілок є об'єднання (для створення організації); солідарність (для успіху справи); захист інтересів членів (мета організації), підвищення кваліфікаційного рівня членів профспілки [26].

Деякі вчені, зокрема Л. Глушненко, А. Равнянський, С. Резепов, пропонують диференціювати функції профспілок за ступенем значущості на: захисну; представницьку; об'єднувальну; просвітницьку [27, с. 112].

Вважає доцільним виокремлення трьох головних функцій профспілок В. Песчанський, а саме економічної, політичної і суспільної [28].

Інша дослідниця В. Щербина пропонує виділяти такі функції профспілок: представницьку; захисну; контрольну; виробничу; суспільно-політичну. При цьому вона наголошує, що захисна функція є головною [29].

Наполягає на виділенні низки основних та делегованих функцій профспілок Ю. Дмитренко, а саме до основних він відносить: захисну, виробничо-економічну, культурно-виховну, міжнародну, а до делегованих: нагляд за охороною праці й дотриманням трудового законодавства, участь у правотворчій і правозастосовній діяльності [30, с. 111].

Досліджуючи механізм взаємодії держави та профспілок у політичній системі суспільства, Н. Костіна наголошує на необхідності виділення таких функцій профспілок: захисної, представницької, культурно-виховної та політичної. Дослідниця поділяє думку більшості вчених і вважає, що оскільки профспілки виникли для захисту прав і інтересів працюючих, тому їх головна функція – захисна, друга їх найважливіша функція – представництва інтересів працівників. Окремо вона виділяє ще й культурно-виховну функцію з виховання своїх членів у дусі патріотизму та політичну щодо участі їх у виборах органів державної влади та органів місцевого самоврядування [31, с. 57–59].

У своїй доповіді на засіданні Парламентської Асамблеї Чорноморського Економічного Співробітництва К. Морфідіс зазначив, що виділяють три основні функції профспілок: 1) захисну (взаємини «профспілка – підприємці»),

2) представницьку (взаємини «профспілка – держава»), і 3) економічну (турбота про підвищення ефективності виробництва) [32].

Підсумовуючи викладені вище доктринальні підходи до класифікації функцій профспілок, висловлені представниками науки трудового права, теорії держави і права та конституційного права, можна зробити низку узагальнень. По-перше, слід звернути увагу на відсутність системності у разі здійснення класифікації функцій профспілок; по-друге, здебільшого дослідники виділяють або виключно захисну функцію, або представницьку та захисну функції, але трапляються більш розширені різноманітні класифікації; по-третє, у науковому дискурсі не спостерігається єдності розуміння як поняття функцій, так і виділення єдиних критеріїв у процесі здійснення класифікації; по-четверте, класифікації функцій профспілок як суб'єктів трудового права здебільшого не враховують необхідність визначення напрямів їх впливу на процес конструктивної взаємодії з органами публічної влади та інститутами громадянського суспільства.

Функції профспілок змінюються залежно від умов їх функціонування, на які впливає низка чинників, пов'язаних насамперед із розвитком суспільних відносин та науково-технічним прогресом у глобальному, загальносвітовому масштабі, тому варто це враховувати під час здійснення їх класифікації.

Проблема класифікації функцій профспілок має як теоретичне, так і практичне значення. У теоретичному аспекті класифікація функцій профспілок дає змогу забезпечити логічність та послідовність їх наукового дослідження. У праксеологічній площині класифікація функцій профспілок дасть змогу забезпечити науковий підхід до вибору форм і методів їх правового регулювання, що сприятиме

підвищенню ефективності їх функціонування в конституційному механізмі публічної влади та в процесі забезпечення та захисту прав людини.

Правильно складена класифікація, як зазначає Н. Колосов, відображаючи закономірності розвитку об'єктів, що класифікуються, розкриває глибинні зв'язки між досліджуваними об'єктами та допомагає досліднику зорієнтуватись у найскладніших ситуаціях, слугує основою для узагальнених висновків та прогнозів [33].

Насамперед базовим критерієм класифікації функцій профспілок пропонуємо визначити характер системної взаємодії і поділяти їх на: 1) зовнішні та 2) внутрішні. При цьому внутрішні є напрямами впливу профспілок у взаєминах на підприємстві із роботодавцем (захисна, фінансово-економічна, організаційно-виробнича, контрольна), а зовнішні розглядаються в процесі взаємодії профспілок з інститутами публічної влади та громадянського суспільства (представницька, правозахисна, політико-правова, громадського контролю, медіативна (посередницька), міжнародного співробітництва та інші).

У контексті дослідження профспілок як суб'єкта конституційних правовідносин важливе місце відводиться саме зовнішнім функціям, а внутрішні функції здебільшого є напрямами діяльності профспілок як суб'єктів трудових правовідносин. Варто враховувати і той факт, що навіть якщо зовнішні та внутрішні функції мають однакову назву, їх зміст буде різнитись, наприклад, якщо виділяти контрольну функцію, внутрішній вплив на систему

вона буде справляти в процесі реалізації повноважень щодо контролю за умовами праці, належними виробничими та санітарно-побутовими умовами праці, дотриманням умов колективних договорів, виплатою заробітної плати та ін. Зовнішній прояв контрольної функції буде реалізовуватись у процесі взаємодії профспілок з органами публічної влади в процесі налагодження соціального діалогу між працівниками, роботодавцями та органами публічної влади.

Також вважаємо, що для системного уявлення варто здійснювати їх класифікацію і за іншими критеріями: за сферами взаємодії з інститутами публічної влади та громадянського суспільства (представницька, правозахисна, політико-правова, громадського контролю та нагляду (демокурійна), медіативна (посередницька); міжнародного співробітництва; за сферами суспільних відносин (соціальна, політична, економічна, етично-виховна, ідеологічна (духовно-культурна), інформаційна, екологічна, інтеграційна та інші); за способами впливу на суспільні відносини (активні (явні), пасивні (латентні, приховані), агресивні); за способами охорони та захисту прав працівників (правозабезпечувальна, правореалізаційна, правовідновлювальна).

При цьому змістове навантаження кожної з виділених функцій варто співвідносити із зазначеною специфікою та можливістю їх взаємодії не тільки з роботодавцями, але й з органами публічної влади в процесі налагодження соціального діалогу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Філософський словник / за ред. В.І. Шинкарука. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Гол. ред. УРЕ, 1986. 800 с.
2. Великий тлумачний словник української мови / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.
3. Новий тлумачний словник української мови : 42 000 слів : у 4 т. / уклад.: В.В. Яременко, О.М. Сліпушко. Київ : Аконті, 1998–1998. Т. 3 : П–Я. 1998. 926 с.

4. Словник української мови : в 11 т. / за ред. І.К. Білодіда та ін. Київ : Наукова думка, 1970–1980. Т. 10 : Т–Ф. 1979. 658 с.
5. Лопатин В.В., Лопатина Л.Е. Малый толковый словарь русского языка. Москва : Русский язык, 1990. 704 с.
6. Алексеев С.С. Проблемы теории права: основные вопросы общей теории социалистического права : курс лекций: в. 2 т. Т. 1. Свердловск : Свердл. юрид. ин-т, 1972. 396 с.
7. Черданцев А.Ф. Теория государства и права. Москва : НОРМА–ИНФРА М, 1999. 552 с.
8. Скаун О.Ф. Теория государства и права (энциклопедический курс). Харьков : Эспада, 2005. 840 с.
9. Афанасьев В.Г. Системность и общество. Москва : Политиздат, 1980. 368 с. С. 35.
10. Протасов В.Н. Правоотношение как система. Москва : Юридическая литература, 1991. 142 с.
11. Москаленко Г.К. О функциях советских профсоюзов. Роль советских профсоюзов в регулировании трудовых отношений рабочих и служащих. Москва : Профиздат, 1972. С. 45–59.
12. Кравчук В. Громадські організації в громадянському суспільстві: теоретичні питання. *Українське право*. 2003. № 1. С. 201–206.
13. Нікіфоров В.Ю. Захист профспілками соціально-трудоових прав працівників в умовах ринкової економіки (теоретично-правовий аспект) : автореф. дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. 12.00.05 – «Трудове право; право соціального забезпечення», Харків, 2005. 17 с.
14. Прокопенко В. Правове становище професійних спілок: сьогодення і перспективи. *Право України*. 1999. № 6. С. 106–109.
15. Филаткина А.П. Проявление принципа гуманизма в сфере защиты трудовых прав работников в Российской Федерации. *Гуманистический фактор в современном праве* : материалы международной научно-практической конференции / отв. ред Т.А. Сошникова. Москва : Изд-во Моск. гуманит. ун-та, 2016. 332 с. С. 152–156.
16. Циганчук Н.А. Професійні спілки як суб'єкти трудового права : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.05 – «Трудове право; право соціального забезпечення». Харків, 2004. 20 с.
17. Киселёва И.В. Конституционно-правовой статус профсоюзной организации составной части гражданского общества : автореф. дисс. на соискание ученой степени кандидата юридических наук : 12.00.02 – «Конституционное право; муниципальное право». Санкт-Петербург. 2004, 28 с.
18. Кондратьев Р.И. Расширение защитной функции советских профсоюзов в условиях перестройки. *Актуальные проблемы формирования правового государства* : краткие тезисы докладов и научных сообщений республиканской научной конференции (24–26 октября 1990 г.) / отв. ред. проф. Н.И. Панов. Харьков : Юридический институт, 1990. 296 с.
19. Крестьянинов А.Н. Социальная напряженность: роль профсоюзов в ее регулировании. Москва : Русская новь, 2003. 288 с.
20. Щотова Ю.М. Професійні спілки як особливий суб'єкт трудового права України : монографія. Київ : Генеза, 2013. 360 с.
21. Цесарський Ф.А. Захисна функція профспілок, форми її реалізації : автореф. дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.05 – «Трудове право; право соціального забезпечення», Харків, 2004. 20 с.
22. Чеха В.В. Теоретические аспекты представительства в системе социального партнерства : автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук : 12.00.05 – «Трудовое право; право социального обеспечения». Томск, 2005. 27 с.
23. Короленко В.М. Правове регулювання здійснення представницької функції профспілок в Україні : монографія / За наук. ред. О.Д. Крупчана. Київ : НДІ приватного права і підприємництва ім. акад. Ф.Г. Бурчака НАПрН України, 2014. 172 с.

24. Зеньков Д.О. Поняття функцій профспілок та їх значення на сучасному етапі ринкових відносин. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Юриспруденція*. 2014. № 8. С. 189–192.

25. Цвих В.Ф. Профспілки і громадянське суспільство: особливості парадигми відносин : дисс. на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук : 23.00.02 – «Політичні інститути та процеси». Київ, 2004. 456 с.

26. Зима М.П. Профспілки України: минуле і сучасність. Асоціація профспілок України. Київ : б.в., 1996. 43 с.

27. Глушненко Л.Т., Равнянский А.К., Резепов С.А. Изменение роли профсоюзов в России как необходимый фактор общественных преобразований. *Экономика: вчера, сегодня, завтра*. 2017. Том 7. № 11А. С. 108–115.

28. Песчанский В.В. Профсоюзы в гражданском обществе: опыт Запада. *Мировая экономика и международные отношения*. 1994. № 1. С. 100–113.

29. Щербина В.І. Правовий статус профспілок: історія і перспективи. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2012. № 25. С. 32–43.

30. Дмитренко Ю.П. Трудове право України : підручник. Київ : ЮрінкомІнтер, 2009. 624 с.

31. Костина Н.И. Государство и профсоюзы в политической системе российского общества : диссертация на соискание учёной степени кандидата юридических наук : 12.00.01 – «Теория и история права и государства; история учений о праве и государстве». Ставрополь, 2005. 174 с.

32. Морфидис К. Роль профессиональных союзов в укреплении экономического сотрудничества в регионе ЧЭС. Доклад рассмотрен на Пятьдесят втором заседании Комитета по правовым и политическим вопросам в Кавала (Греция) 17–18 октября 2018 г. и утвержден на Пятьдесят второй Генеральной Ассамблее в Ереване 27 ноября 2018 г. URL: <http://www.pabsec.org/depo/documents/reports-and-recommendations/ru-rep-auzioq1hul.pdf>.

33. Колосов Н.В. Классификация гарантий местного самоуправления. *Сибирский юридический вестник*. 2002. № 2. С. 9–12.

The article is devoted to the comprehensive analysis of the fundamental doctrinal approaches to the definition of the system of functions of trade unions, and their system classification as subjects of constitutional relations was developed based on the identification of relevant criteria for differentiation. The urgency of the research is substantiated by the fact that Ukraine is at the initial stage of forming the system of social partnership, and therefore, a qualitatively updated understanding and expansion of the system of the functions of trade unions is a primary task in the process of modernizing the constitutional mechanism of public authority and ensuring social stability in society. The author proposes to determine the nature of system interaction as a basic criterion for the classification of the functions of trade unions and to divide them into 1) external and 2) internal. Moreover, the internal ones are directions of the influence of trade unions in the relations with an employer at the enterprise (protective, financial and economic, organizational and production, control), and external ones are considered in the process of interaction of trade unions with the institutes of public authority and civil society (representative, human rights, political and legal, public control, mediatory (intercessory), international cooperation and others). The paper sets to carry out system classification of the union trades as subjects of constitutional relations based on the determination of relevant criteria for differentiation, as follows: according to the spheres of interaction with the institutions of public authority and civil society (representative, human rights, political and legal, public control and supervision, mediatory (intercessory); international cooperation; in the fields of social relations (social, political, economic, ethical and educational ideological

(spiritual-cultural), informational, ecological, integrated and others); by the ways of influencing social relations (active (explicit), passive (latent, hidden), aggressive); by the ways of protection and defense of employee rights (enforcement of rights, enjoyment of the rights, restoration of rights).

Key words: trade unions, functions of trade unions, constitutional relations, social partnership, social dialogue, civil society, constitutional mechanism of public authority.
